

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2015/1.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **HUN LIEFDE BLIJFT EEN KIEM. “GODIN, HELD”
VAN GUSTAAF PEEK**

“Wat is liefde?”, luidt de eerste zin van de achterflap van *Godin, held*. Geef daar maar eens een antwoord op dat geen uitnodiging is voor vervolgvragen. Het zinnetje wekt de indruk dat de roman je er enige wijsheid over gaat verschaffen, maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit na het omslaan van de laatste pagina niet is gebeurd. Maar laat nu juist dit de premisse zijn waar dit boek zijn energie aan te danken heeft. Want aan liefde, volwaardige, vervolmaakte liefde, daar komen Marius en Tessa in Gustaaf Peeks roman níet aan toe.

Godin, held gaat over schaarste. Over het soort schaarste waar beginnende geliefden zo door geplaagd worden. Ze willen elkaar constant zien, gunnen elkaar nog geen dans met iemand anders. Minnaars eisen elkaar op en worden zo een paar. Dit gebeurt bewust, door middel van afspraken, en onbewust, omdat gedeelde tijd je nu eenmaal niet in de koude kleren gaat zitten. Op basis van dit laatste gegeven verschijnen jaarlijks talloze goedbedoelde films waar meestal de verborgen humaniteit van een personage uit moet blijken: zet een hondje maar lang genoeg bij een chagrijnige man neer en hij gaat ervan houden. Het vertrouwen dat door gedeelde tijd ontstaat, werd dan weer prachtig aan het wankelen gebracht in Stanley Kubricks film *Eyes Wide Shut*, waarin Nicole Kidman Tom Cruise vertelt dat ze van

hem houdt, maar dat ze zonder enige aarzeling naar bed zou gaan met die mooie soldaat die ze laatst zag.

Tessa en Marius komen niet aan de rust toe die een uitgebotte relatie over het algemeen kenmerkt. Omdat Peek hen nooit een paar laat worden, blijven ze een leven lang gevangen in de driftige begeerte van nieuwe minnaars. Ze klauwen dertig, veertig jaar na hun eerste ontmoeting nog met dezelfde felheid naar elkaar, hun lichamen lijken simpelweg nieuw voor elkaar te blijven. Dit laatste kan natuurlijk – we hoeven alleen maar aan Jan Wolkers’ onverminderde lofuitingen aan het adres van zijn vrouw te denken – maar in *Godin, held* is dat het punt niet. Peek geeft tal van aanwijzingen dat de aantrekkingskracht tussen Marius en Tessa zo groot blijft... omdat ze het zo verdomd vaak zonder elkaar moeten stellen. De beste illustratie hiervan is de structuur van de roman. In eenenvijftig hoofdstukken toont Peek ons de relatie van eind tot begin, dus van dood tot ontmoeting. Het is aanvankelijk even puzzelen waarom Peek hiertoe heeft besloten, tot je ondervindt dat het boek al bijna honderd pagina’s op weg is en Marius er nog steeds niet in voorkomt. Hij is er wel,

Gustaaf Peek, Foto Maria Hermes.

maar alleen in Tessa's verbeelding: ze memoreert hem en hun tijd samen. Wanneer de roman lineair was verteld, dan hadden we Tessa's mijmeringen niet zo makkelijk geaccepteerd: het was een anticlimax van jewelste geweest. In deze vorm accepteer je het wel, niet alleen omdat het het begin van de roman is en je dus geen climax verwacht, maar vooral omdat op deze manier duidelijk wordt gemaakt dat de liefde, of althans deze liefde, op de eerste plaats op de verbeelding is gestoeld. Je zou kunnen zeggen dat de Tessa op leeftijd eindigt zoals ze als meisje is begonnen: ze verbeeldt zich de intimiteit, bij gebrek aan reële intimiteit.

Tessa en Marius krijgen snippers van elkaar. Een uurtje in een hotel hier, een stiekem toegestoken brief daar, die ene keer dat ze in Arles (ook weer zo'n plek die een appel aan de verbeelding doet) twee weken samen konden zijn. Praktische bezwaren, die Peek geleidelijk aan vrijgeeft, zorgen ervoor dat het altijd zo blijft, dat het een kiem blijft.

Waar dat dan weer in resulteert, wat mensen voor elkaar blijven betekenen als ze samen niks worden, is een obsessie die mythische proporties aanneemt. Het object van begeerte wordt iemand om te adoreren – een godin, een held. De verstandhouding tussen Marius en Tessa is intiem, op het seksuele vlak uitermate intiem zelfs, maar tegelijkertijd ontzettend oppervlakkig. Ze aanbidden elkaar, maar de aanbidding beperkt zich tot de huid. Althans: meer geeft Peek niet over hun communicatie vrij. Hij laat hen *zeggen* hoe gek en verkikkerd ze op elkaar zijn, maar hij laat het wel uit zijn hoofd om je als lezer te laten begrijpen *waarom* ze dat doen. We leren Marius en Tessa kennen voor zover Peek dat wil, niet omdat hij als schrijver niet bij machte is ons meer te geven. Schaarste spreekt niet alleen bij minnaars, maar ook bij lezers tot de verbeelding. De beslommeringen in de levens van Marius en Tessa heeft Peek tot een minimum beperkt; we moeten een leven om hun lichamen heen verzinnen, krijgen slechts een indruk van hun vel toegeworpen.

Er staan prachtige scènes in dit boek, dat werkelijk een toonbeeld is van de vervloeiing van stijl en thematiek. De roman is in het begin, dus aan het eind van het leven van Marius en Tessa, brokkelig geschreven, waardoor de pijnlijke paradox van het willen herinneren met een aftakelend verstand prachtig naar voren komt. Gaandeweg lijkt de stijl

meer en meer de roekeloosheid en agressie van de jongere weer te geven.

En wat een originaliteit en durf spreekt er bijvoorbeeld uit zo'n vroeg hoofdstuk waarin de oudere Tessa zich tijdens een schuddend tramritje opdringt aan een man om zo nog iets van menselijk contact te voelen. Een ongemakkelijke voorbode van wat Marius nog decennia staat te wachten, het smachten naar iets wat hij nooit helemaal krijgt, presenteert Peek in één van de laatste hoofdstukken, wanneer hij zijn held het huis van Tessa laat binnensluipen. Hij besnuffelt haar ondergoed, loert zich scheel op haar foto's. Her en der waren er in recensies wat kritische opmerkingen te lezen over de overdaad aan seksscènes. Ik zou eerder zeggen dat Peek de lezer wil laten voelen hoe het is om alleen dat te krijgen, elkaars lichaam, en naast al het overige te grijpen. Seks illustreert hier een tekort, geen kroon op een samenzijn, hoe vervoerend het ook allemaal op papier is gekomen.

Het moet toch wel heel raar lopen als *Godin, held*, een roman die pijnlijk en ontroerend toont dat er verschillende vormen van bezit bestaan, in 2015 geen grote literaire prijs zal winnen.

SEBASTIAAN KORT

GUSTAAF PEEK, *Godin, held*, Querido, Amsterdam, 2014,
274 p.